

Köpekleri okudum

'ANLAMA'NIN NEREDEYSE 'yanlış anlama'yla özdeşleştiği bir toplumda, 'köpekler'e dair bir yazının dahi ciddi riskler taşıdığı farkındayım. Zira bu diyarda 'köpek' kelimesi nadiren köpekleri tarif için kullanılır. Ne yazık ki, 'köpekler' dediğinizde, öncelikle, hangi insan grubuna bu sıfatı lâayık gördüğünüzü anlamaya çalışır birileri.

Garıptir, şu topraklarda, 'eşref-i mahlukat' olan, en güzel kıvamda yaratılan, kendisine hem hayat, hem ruh, hem akıl, hem de şuur verilen insanlara 'köpek' muamelesi yapanlar da vardır; ve yine bu diyardan, 'köpek' kelimesi hakaret için kullanılır hale geldiği için, gerçekten köpek olan uzun kulaklı, dört ayaklı mahluklara 'uzun birader' demeyi tercih eden hassas ruhlar da geçmiştir. Aynı hassas ruhlar ki, 'eşek' kelimesine de bir aşağılama vurgusu yüklendiği için; birileri insan oğlu insana 'eşşoğlu eşşek'i lâayık görürken, gerçekten eşek oğlu eşekler için, ya 'işlek' veya 'merkep' kelimesini tercih etmişlerdir.

Ne var ki, böylesi insanların adını anmamak daha uygun

gözükmektedir. Çünkü, köpeğe veya eşeğe karşı da nezaketli olan böyle bir insanın varlığından memnuniyet duyan niceleri vardır ki, o kişinin ismini öğrendikleri dakikada, kendilerini önyargı kafesine sıkışmış hissedecek; ve onların hatırı sayılır kısmı bu önyargı kafesini aşamayabilecektir

Hazin ama, gerçek budur. Yolda beride gördüğü köpeklere, şayet havlıyor iseler "Biz hain değiliz, yolcuyuz" hatırlatmasında bulunan; Nevruz günü, "Bugün mahlukatın bayramıdır" diyerek talebelerinin onlara yiyecek ikram etmesini sağlayan; bir bilinmeze doğru sürgününün ilk adımında bindirildikleri kağnıda "Öküz efendinin ayağı kanıyor" diyerek ilgilileri bekleten; bu sürgünün son adımında ise, onu uçsuz bucaksız bir dağ köyüne götürürken bir yandan keklik avlamaya da girişen jandarmaları, "Yuvasında onu bekleyenler olduğunu biliyor musun?" diyerek rikkate getiren bu hassas ruhun bütün bu hassasiyeti doğrudur, güzeldir, insanın içini ısıtmaktadır—ama o, bir 'ötek'i'dir. Adı Said Nursi'dir; ve eserini okumadan onu tanıyan nice insanın gözünde tam bir 'gerici'dir.

Aynı şekilde, tekkesine gelen bir müridinin yolda karşısına çıkan bir köpekle macerasını uzun uzadıya anlatmaya girişmesi üzerine, "Köpeğin gıybetini etme" uyarısında bulunan; 'gıybet' adlı o çirkin fiili, değil insanlar için, hayvanlar için dahi uygun görmeyen Necmeddin-i Kübrâ misali hassas ruhların da, kimilerince, pek bir değeri yoktur. Bir kere, adı 'faullü'dür. Hem, tekkeler, hâlâ Avrupa kapısında sürünen o müthiş 'Türk aydınlanması' hengâmında kapatılmış olduğuna göre, muhakkak 'kötü'dür ve kötü çağrışımlar yapmaktadır. Hımm, bu Necmeddin-i Kübra adlı kişi, müridleri olduğuna göre, 'tarikatçı'dır, 'dinci'dir. Bizim softalarla, yobazlarla işimiz yoktur. Kincilik dincilikten iyidir. Böylelerinin başı behemehal ezilmelidir...

Görüldüğü gibi, 'anlama'nın zor, 'yanlış anlama'nın kolay olduğu bir diyardır burası. Köpekler üzerine bir yazı yazmak

dahi, “Acaba kime hakaret ediliyor?” gibi sorulara maruz kalma tehlikesi taşımakta; yazının bizatihî köpeklere dair olduğu anlaşılabilir, yazıda geçen bazı isimler onu kesinkes ‘sakıncalı’ kılmaktadır.

Zira, ne yazık ki, bu diyarda, postmodernizmin hediye ettiği ‘otherness’ kelimesinin ‘öteki’lik karşılığı kolayca bulunmuş; lâkin, dün ‘ünsiyet’e bir karşılık bulunamadığı gibi, bugün de ‘empati’ye yabancı kalınmıştır. Bu iki kelimenin de Türkçeleşmeden Türkçe’ye girmesi, sosyoloji yahut sosyal psikoloji uzmanlarınca dikkate alınması gereken bir vâkıa olsa gerektir. ‘Ünsiyet,’ bir Arapça kelime olarak, enis olmayı, sıcacık bir dost olmayı, kendisi, insanlar ve kâinat ile barışık olmayı ifade ederken; İngilizce’den gelen ‘empati,’ muhatabını anlamayı, kendisini onun yerine koyarak onu tanımayı ve onun iç dünyasını kavramayı öngörür.

Ama ne var ki, şu diyarda bu iki kelimeye yabancı çok insan vardır. Bu kelimelere yabancı olduğu gibi, bu iki kelimenin taşıdığı güzelim anlamlara da yabancısıdır; aslında o da bir insan olarak aynı ortak özellikleri taşıyan sözümona ‘yabancı’lara da yabancısıdır; üstelik, ‘yerli’lere dahi yabancısıdır; zira, kendine yabancısıdır.

Oysa, her konu kadar, ‘köpekler’ konusunun da düğümü, görebildiğim kadarıyla, bu iki kelimeyle açılmaktadır. İnsanlar niye köpek beslerler? Niye şimdilerde evde köpek beslemek revaç bulmuştur? Niye dindar insanlar evde köpek beslemeyi hoşgörmezler? Niye birine ‘köpek’ demek bir hakaret boyutu taşımaktadır? Bu soruların hepsi ‘empatik’ sorulardır ve, yüz yüze geldiği tavrı, hal ve olaylara ‘sempatik’ değilse de ‘empatik’ durabilme, fitraten ‘ünsiyet’le yaratılmış olan insanın boynunun borcu olmalıdır.

Nitekim, böyle bir ‘empatik’ teşebbüs ile ki, evinde köpek besleyen insanları da anlayabilir insan, evde köpek beslemeyi hoşgörmeyen insanları da... Evde köpek besleyen insanlarda

da bir ‘fitri’lik bulabilir, evde köpek beslemeyi hoşgörmeyen insanlarda da...

Öyle ki, birbirine zıt gözükse de, gerçekte, kesinkes gözönüne alması gereken çok önemli şeyleri fısıldar insanlara.

Hiç düşündünüz mü: İnsanlar neden köpek beslemek ister? Neden evde köpek beslemeye karşı olunur?

Bana öyle geliyor ki, insanda aradığını insanda bulamadığı için birileri köpek beslerken, birileri de bu arananın bizatihî insanda bulunması gerektiğini düşündüğü için, arayışın ‘köpek’ ile telafisine karşındır.

Bu bakımdan, evde köpek besleme, şu modern hayatın bir ‘artı değer’i olmaktan ziyade, bir ayıbının yansımasıdır.

Çünkü, modern hayat, en başta beton ve demir yığınları arasında, kâinattan koparmıştır insanı. Tohumların filizlenecek bir toprak zerresi bulamadığı asfalt caddelerde yürüyen, demirden yapılmış arabalara binen, beton binalarda kutu gibi dairelerde yaşayan ve çalışan modern insan, ne dünün çayır çimen arasında yürüyen insanı gibi kâinatla içiçedir, ne de dünün ata yahut deveye binen insanı misali yolculuğunu bir başka canlıyla ünsiyet halinde sürdürmektedir. Arabada bir kendisi vardır, bir de onun el ve ayak hareketleri ile komut verdiği fren-gaz-direksiyon mekanizması. İşyerine vardığında ise, âdeta makineleşmiş insanlarla yüzyüzedir; herkesin ne yapacağı bellidir, ilişkiler mekanik, konuşmalar gündeliktir. İşten çıkıldığı vakitler çoğunlukla dışarısı karanlıktır, hilali veya yıldızları görmeye ise şehrin ışıkları engel olmaktadır. Gündüz ise, güneş üstümüzde dolanır yahut bulutlar merhaba derken, yüksek binalar yahut yoğun iş ortamı bizi onlara mukabeleden alıkoymaktadır.

Böylesi bir ortamda, köpekler, insanın kâinatla buluşmak için başvurduğu bir arabulucu gibidir. Köpeğiniz size dünyada yalnızca insanlar yaşamadığını, ‘hayvanlar âlemi’ denilen

bir başka âlemin de varolduğunu fiilen öğretirler ve böyle bir âlemin varlığını bilmeye ihtiyacınız da vardır.

Ki o âlem, Darwin'in 'tabii seleksiyon'u tabloyu istediği kadar acımasızlaştırırsın, büyük balıklar ile küçük balıkların yüzbinlerce yıldır var olduğu; şahin serçenin peşinde olsa da, şahinin de, serçenin de sittin senedir yaşayıp gittiği bir 'uyum' dünyasıdır.

Modern insan, evinde köpek besler. Çünkü, bahçesiz evlerde yaşar. Herkesin herkesten habersiz olduğu; ilişkilerin 'çıkar'a dayalı olduğu; 'çıkar'ın sözkonusu olmadığı anda bütün beraberliklerin çıkmaza girdiği bir ortamda yaşar. Kalabalığın içinde gözükse de, bir eniş, sıcacık bir dost bulma anlamında, yalnızdır. Yapayalnızdır. Evindeki köpek ise, gören, hal diliyle birşeyler söyleyen, siz kendisine konuştuğunuzda sanki derdinizi anlıyormuş gibi size bakan biridir. İnsanlar yalnızdır; çocuklarınca terkedilen yaşlılar yalnızdır, eşinden ayrılmış kadınlar yahut erkekler yalnızdır, evli olan ama eşiyile iletişim kuramayan insanlar yalnızdır, evli olan ama gündüz işte olan kocasını ancak gecenin az bir kısmında evde gören kadınlar yalnızdır; ve köpekler, bir yalnızlık ilacıdır. Belki sahte bir telifi yoludur bu, belki hiçbir zaman annenin şefkatli sinisinin yerini tutamayan bebe emzikleri türündendir. Ama, hiç olmazsa, ortada bir 'yalnızlık' meselesinin varlığını belgelemektedir.

Dahası, teşekkürü insandan daha iyi beceren, sadakati de insanların kulağına küpe olacak dereceye varan bir mahluktur köpek. İnsanların yalan, dolan ve ihanetine sıklıkla maruz kalan; en azından, ne zaman ihanete uğrayacağı sorusunu her daim aklında taşıyan şu zamanın insanları, evdeki köpek ile, insanların doyuramadığı 'sadakat' duygusunu karşılamaktadır. Verilen her yiyeceği teşekkürle karşılaması ise, eşinin, çocuğunun, dostlarının binbir burun kıvrımlarıyla yüz yüze gelen bir insan için ne kadar da değerlidir!

Velhasıl, evde köpek beslemeyen modern insan, böylece,

modernliğini değil, karşılıksız kalmış bazı fitrî duygularını seslendirir aslında. Gelin görün ki, bu duyguları gerçekten karşılamının adresi asla köpekler değildir. Köpekler sadıktırlar; ama, siz bir sevgilinin sadakatini görmeye muhtaçsınızdır. Köpekler hal diliyle size teşekkür ederler; ama sizin eşinizden veya çocuğunuzdan "Teşekkür ederim" sözünü duymaya ihtiyacınız vardır. Köpekler kâinatla aranızdaki akdin bir kelimesidir; ama sizin bu akdin tamamını okumaya, bütünüyle kâinatla ünsiyet kurmaya ihtiyacınız vardır.

Hem, siz köpeğe konuşsanız da, o size konuşmaz. Siz fikrinizi söyleseniz de, o size fikir vermez. Size, "Seni anlıyorum" diyen bir köpek yoktur ve olmayacaktır. "Olayı büyütüyorsun. Şöyle şöyle baksan, şu şekilde davransan, aranızdaki mesele daha kolay çözülür" diyen bir köpek de olmayacaktır. Sizin aradığınız insandır, köpeklere böylesine sarılmanız, ne yazık ki gerçek insan sayısındaki müthiş azalmaya ışık tutmaktadır. Ancak, bunun çaresi köpek sayısını arttırmaktan değil, insanların gerçekten insan olabilme yollarının ve imkânlarının açılmasında geçmektedir.

Öte yandan, dindar insanların evde köpek beslemeye antipatisi vardır. Onların durumu en azından 'empati'yle değerlendirmeleri umulur, ama bu 'empati' mahrumiyeti de onların kusurudur. Âlemlere rahmet olan kudsî nebînin geniş bahçeli evler ve tarlalar için verdiği izne mukabil bizatihî evin içinde köpek beslemeye izin vermemesi, dindarlar için, evde köpek besleme tutkusuna duyulan antipatinin öncelikli sebebidir. Ama unutulmuş nokta, o kudsî nebînin düne kadar birbirinin yüzüne bakmayan, birbirine karşı kan ve kin dâvâsı güden insanların kalblerini buluşturup birleştirmiş, insanları insanlarla sıcacık bir dost kılmış biri olarak evde köpek beslemeyi yasakladığıdır. Mü'min, evde köpek beslememeli, ama yitirilen bu ünsiyetin kendisinde bulunduğu bir insan olabilmelidir. Gerçekten yakın ve içten bir dostu bulunan, eşiyile arası iyi olan,

evlatlarınca terkedilmeyen, komşusunca yalnız bırakılmayan kaç insan evinin içinde köpek beslemeyi düşünmüştür ki?

Bu 'köpek' meselesi, sıradan bir tutku gözükmeye mukabil, içler acısı bir tablonun hazin bir tercümesidir kısacası. Evlerinde köpek besleyenlerin yahut içinde köpek beslenen evlerin sayıca artması, gerçekte, bir 'İmdat!' çılgılığıdır. Kâinattan kopan, yalnız kalan, aldatılan, kadri kıymeti bilinmeyen, teşekkür duymayan modern insanın sessiz ama fiili bir arz-ı halidir.

Bu arz-ı halin doğru okunup doğru cevaplanması için ise, mü'minlerin sempatiden de, empatiden de mahrum şefkatsiz ve rikkatsiz bir redde girişmek yerine, empati ve ünsiyet yüklü ciddi bir ilm-i hal terbiyesinden geçmeleri gerekmektedir.

